

GAZETA TRANSILVÂNIEI

PROPRIETARĂ: ASOCIAȚIUNEA „ASTRA” BRAȘOV
Apare de două ori pe săptămână prin îngrijirea
unui comitet de redacție.
Atelierele tipografiei „Astra” Tf. 1102.
Pagini 4-6-8 Lei 2.

STEAG RIDICAT LA
1838
GHILBARIȚIU ȘI SFINȚIT DE LUPTELE PURTATE SUB CUTELE LUI
DE ATAȚIA URMAȘI, ÎN FRUNTE CU MUREȘENII

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA
BRAȘOV
B-dul REGELE FERDINAND Nr. 12 Tf. 1513
Abonamentul anual lei 200. Autorități și Societăți lei 500
Anunțuri și reclame după tarif.

Nr. 83

6 Noembrie 1941

Anu! 104

Se 'ntorc vitejii...

de V. Branisce

Răsună în depărtare tropotul
cailor, uruitul roților, pasul caden-
țat al celor ce se întorc. Răsună
năvalnic entuziaste aclamații și noi
deabia le distingem din cauza bă-
vâilor inimii, care ne copleșesc.

Zareă fâlfăie de străfulgerări:
roșu, galben, albastru. Sunt steagu-
ri pretutindeni sau raza de lumină
ce se răsfrânge printre genele u-
mezite are străluciri de curcubeu?

Se 'ntorc vitejii din războiu.
Se 'ntorc ai noștri. Ei vin de pe
plaiurile răstignitei Basarabii, de
dincolo de apele Nistrului, de pe
câmpurile Odesei.

Ei trec. În ochii lor lucește
izbânda, bucuria revederii. În mer-
sul lor descifrăm strădania uriașă
de atâtea luni pentru a ne reinte-
gra neamul pe calea luminoaselor
tradiții pământene.

Fapta lor se înlănțue cu glo-
rioasele realizări ale înaintașilor. În
trecut, în ceasuri de grea cumpănă,
poporul nostru n'a cunoscut târgu-
iala când era vorba de moșia stră-
bună. El a luptat neînfricat. La Ro-
vine, la Baia, la Călugăreni, la
Gorăslău, oriunde dușmanul lacom
se atîngea de drepturile-i sfinte.

Și-a biruit.

Astăzi ostașii noștri învingă-
tori se întorc acasă. Din entuzias-
mul zecilor de mii care-i așteaptă
se desprinde bucuria frățeștii reve-
deri. Rugi fierbinți se vor ridica
spre Creator, candele se vor aprin-
de în semn de mulțumire în mii
de case și focul va pălpâi vesel
în căminurile refăcute.

Unii au plecat sub drapel în
miez de iarnă. Alții, când înflorea
merii, alții iarăși când grânele
dădeau în copt și acum pașii lor
victorioși străbese în mers cele din
urmă flori.

Li privesc cum trec. Și privi-
rea ni se prăvălește între rânduri.
Distingem goluri.

— Parecă aici plecase un altul.

— Și de aici lipsește cineva.

Și golurile răsar mai dese, tot
mai dese. Din rândurile celor ple-
cați lipsesc cei ce-au rămas de stra-
jă pe locurile unde vitejia româ-
nească a deschis noi drumuri des-
tinului nostru.

Și nu se poate ca tocmai ei, cei
mai buni, să lipsească într-o ase-
menea zi.

Noi nu-i vedem. Dar le des-
lușim prezența în entuziasmul ce-
lor ce se întorc, celor ce-au luptat
ca și ei pentru același ideal.

Li simțim vii în sufletele noastre,
ca în ajunul luptei, îi vedem prezenți
în privirile hotărâte ale camarazilor
și vii vor rămâne în veșnicie în
hotarele României reîntregite!

In amintirea romantismului politic de altădată

de prof. univ. V. Moldovanu

În zilele noastre de cataclism răz-
boinic, când soarta popoarelor — în
deosebi a celor mici — atâră în cea
mai mare parte de vrednicia lor, dove-
dită pe câmpurile de luptă, nu ne vine
să credem că ar mai fi existat și alte
vremuri, când toate nădejile de mai
bine ale unui neam, atârău exclusiv
de bunăvoința sau de capriciul unui
împărat oarecare.

În epoca aceasta modul de a capta
bunăvoința acestei înalte personalități
era de ordin mai mult *imprecativ*, deci
romantic.

Audiențe, petiții, memorande, sa-
turate de loialitate și supușenie erau
armele de predilecție ale acelor vremi.

Și totuși... privite din perspec-
tiva unui veac și mai bine, aceste ac-
țiuni politice, nu sunt lipsite de anumite
note simpatice, de un anumit farmec.
Iar persoanele reprezentative, de numele
căroră se leagă aceste lupte, ni se par
azi încununată de o aureolă, care nu e
de lo: *neme itată*.

Cel ce a reușit, să ne dea o sin-
teză de o valoare neperitoare a acestei
lungi epoci de romantism politic a fost
poetul pătimirii noastre O. Goga.

Printre atâtea mărgăritare de gân-
dire și simțire poetică, de care abundă
volumul de poezii complete (ediția Cu-
getarea) se ascunde parcă sfioasă și
nepretențioasă poezia „O Dem I” din
ciclu „Ne chiamă pământul”.

Nu știu cum și pentru ce, dar nu
pot citi această capodoperă fără să mi
se umezească ochii și fără florii sfinți
ai unei intense și adânci emoții arti-
stice.

În genul sobru și rapsodic al ba-
ladelor, dar mănuind cu o măiestrie
inegalată și stilul arhat, aproape bi-
blic, al cronicarilor noștri, poetul ne
transporta într-o casă de proot român

din Ardeal, unde în noaptea de Sf. Ilie,
patru primari țin plini de îngrijorare în
deplina cunoștință a răspunderii lor un
sfat „de vreme lungă”.

Drept urmare al acestui consiliu
popa Istrate moaie „peana nouă” în
călimară, apoi așterne pe hârtie albă
o jalbă, adresată de-a-dreptul Prea
Înălțatului Împărat:

„Patru juzi, din patru sate dela
Murăș mai la vale

— „Cu supunere se 'nchină astăzi
Înălțimii tale, Luminate Împărate!”

Urmează apoi înșirarea rapsodică
a nedreptăților, ce le îndură din partea
Domnilor, care le-au luat pășunea „fără
lege și 'ntrebare” iar pe „Ionuț al Floarii
ni l-au prăpădit, să'manul”.

Jalba se încheie apoi cu rugarea:
„Dar ne vrem moșia noastră, vrem
și pentru mort dreptate!”

„Ale Înălțimii tale slugi s puse și
plecate!”

„Am trimis această carte și precum
ca să se știe

„Scris-am eu Popa Istrate în ziua
de Sfânt-Ilie

„Iar voi patra juzi cu toții nu știm
slava și scrișoarea

„Punem degetul pe cruce și 'ntărăm
și noi pășunaru”.

Părintele întărește apoi petiția:
„Ia tot costul o pecet”, iar cu
mâna tremurată o pune într-o năframă
„de trei ori împănă-tă”.

Se ivește înțolțit de drum și jitarul
Radu Roată „veșnică cărară di: cădăne
șne care ne nemăste”.

El așează în sân răvașul, sărută
cu evlavie mâna popii, surânge mânăte
înținse ale celor patru juzi, apoi:

„Cu trăsăra săsăvără și totuși la
mâna d'espă

— Continuare în pag. 4 —

Omagiu Armatei Române

de Dr. Valeriu Stînghe

Un neam își dovedește calitățile
excepționale de rasă, resursele lui mo-
rale, intelectuale și fizice în vremuri
tumultuoase, sbuciumate și pline de co-
tituri, cum sunt cele prin care răsbate
azi țara noastră.

În sângele Românului se găsește
depozitat un *ce*, inponderabil, specific
rasei noastre, moștenit dela strămoșii
Daci și Romani și pe care vicisitudi-
nile vremurilor n'au reușit să-l altereze.
Acestui *ce* trebuie să-i mulțumim că pe
lângă toate intrigile, împilările și sufe-
rințele cauzate de pornirile sadice ale
dușmanilor noștri, neamul nostru a pu-
tut rezista totuși de-a-lungul secolelor,
păstrându-și limba, credința și tradițiile.

Acestui *ce*, concretizat în ființa
noastră prin dărzenia dacă și agerimea
de minte latină, datorăm miracolul pe-
trecut sub ochii noștri. Este încă proas-
pătă în amintirea noastră jalnica și si-
nistra situație în care ajunsese țara a-
cum 8-9 luni. O țară oribil mutilată,
o țară ajunsă la mezat, o țară din
care și-au putut lua ce le-a poftit ini-
ma până și cei mai umili adversari ai
noștri, prinsă în convulsunile revoluției.
Se părea că soarta noastră de popor
desonorat este pecetluită pentru vecii
vecilor. Care dintre Români cu senti-
mentul onoarei, n'a avut în acele vre-
muri tragice senzația dureroasă că este
o rușine a te numi Român? Și iată,
numai după câteva luni minunea s'a
predus. Poporul românesc din adâncul
desnădejdiei și din haosul în care ajun-
sese, s'a ridicat pe un pedestal așa de
înalt și așa de strălucitor, încât a orbit
pe aceia care încearcă să întunece im-
portanța și strălucirea victoriilor noastre
contra bolșevicilor. După cum a spus-o
însuși Hitler, e rar în istoria popoarelor
ca cineva să-și regăsească echilibrul în
timp atât de scurt și să se redrezeze după
valurile de nenorociri ce se abatuseră
ca o lovitură peste trupul țării. Și dacă
totuși Românii au fost capabili de o
astfel de performanță ne-o da răsă su-
perioară a neamului nostru.

— Continuare în pagina 3-a —

Din scrisorile lui

L. Urban Jank către Ion Moș Holțovan

de Sf. Manciulea

Prea sfințate Domnule!

Imi pare un veac de când n am
primit nici o știre despre Dvoastră. Vă
este prea cunoscut Dvoastră că nu este
vina mea: V-am scris de două sau de
de trei ori fără să fi primit vreun răs-
puns din partea Dvoastre.

Imi era frică să nu Vă fiți supărat
pentru oriceva pe mine și doriām să
aflu pentru ce. Însă fiindcă ați preferit
să nu-mi scrieți de loc, m-am sumes
de și cu mare măhnire de suflet și nu
Vă mai scriam. Poate nici acum nu
m-aș încumeta să Vă scriu, că nu este
obiceiul meu să mă impun cu sila
unde va, unde nu vreau să știu de mine,
dar acum lucrul stă altfel, și țin de
datorința mea să Vă dau de știre despre

un lucru ce Vă interesează atât pe
Dvoastră cât și pe mine.

Cu câteva zile mai înainte am
primit înșfârșit înștiințare din partea
Academiei din București, că s'a primit
să se tipărească din partea Academiei
colecțiunea de cântări populare din Ar-
deal pe care au făcut-o școlarii Dvoastre,
îndemnați de Dvoastră.

Intrădevăr știam de mai (de) mult
c-așa stă lucrul, așteptam însă înștiin-
țare oficială, și fiindcă am primit nu
mai vreau să amân lucrul. Veți fi aflat
poate și Dvoastră că pentru lucrarea
aceasta m-am unit cu un Român de
naștere c-altfel nu m-aș fi fost încum-
es nici odată să scot așa ceva la lumină.
Domnul ăsta Dvoastră îl cunoașteți de

sigur cel puțin prin nume și poate și
de persoană: se chiamă Barseanu și
este profesor de gimnaziu la Brașov. A
fost și școlarul meu la Viena și așa ni
se și făcuse cunoștința.

Pe lângă unele puneri în ordine a
tuturor cântecelor și a notelor explica-
tive se va adăuga și un glosar româ-
nesc-nemțesc, complet bazat pe tex-
turile aceste. Puteți să Vă închipuiți
munca ce aveam, când acum doi ani
mă pusesem să scot toate cuvintele ce
voiam să tipăresc! Zile întregi ședeam
într-o odaie a școlii de aici în care
locuiam, fiindcă acasă copiii nu mă
lăsau să lucrez cum se cade. Când
gândesc că toată munca aceasta ar fi
putut să fie zadarnică, ce rău mi-ar fi
parut.

Cu tipărirea se va începe îndată
după ce D. Barseanu va fi adaus câte-
va observări. Toate caieturi ce mi-ați
pus la dispoziție Dvoastră, se mai află
la domnul acesta și se-nțelege c-odată
tipărirea isprăvită, mă voi grabi să Vă
dau înapoi cu mulțumitele mele.

INSTANTANEE

Dialog canin

Lăbău, un câne de stână se pripășise pe la oraș. N'avea stăpân. Drumurile lui duceau acum în toate părțile și nu se opreau nicăiri. Așa ajunsese, fără să-și dea seama cum, în piața de zarzavat. O mai proastă nimenială nici că se putea: Lăbău doar nu era vegetarian.

Tocmai acum pornise și Bijucă la plimbare cu bucatăreasa. Cățelul de domn era dus de lanț și împodobit frumos c'o panglică albastră.

Când îl văzu pe Lăbău îi zise un drăgălaș „Bon jour”. (Bijucă știa francezește).

Cănele clobănesc, inteligent cum e, pricepu că i se dă binețe și răspunse bucuros, mișcând vârful coadei. După cuvintele, forme de salut, intrară 'n vorbă amândoi în vreme ce bucatăreasa își vedea alături de târgueli.

„Eu sunt Bijucă — tu cum te numești?”

„Lăbău”.

Micul foxterrier strâmbă puțin din nas. Numele tovarășului său nu suna de loc aristocratic.

„Ce faci aci?” întrebă din nou cățelul.

„Nu fac nimic, caut slujbă”.

„A! ești șomer?” reflectă micul fox și privi întristat, parcă ar fi nfeles ce spun aceste vorbe, deși el n'avea cum să le înțeleagă, căci înainte încă de-a fi venit pe lume se îngrijii soarta ca să-l așeze bine, era favoritul unor oameni fără copii, sau mai bine zis: copilul răsfățat al lor. Totuși, uitându-se la Lăbău, la blana lui murdară și văzându-l cât era de slab, cățelul de domn a înțeles în ce hal trebuia să fie prietenul lui și-un moment păru că se gândește, cam cum i-ar putea ajuta. Bijucă avea doar inimă bună ca toți câinii.

„Ascultă” — isbucni de-odată, bucuroș că aflase ceva — „știi face sluj?”

Lăbău nu știa. Știa el să păzească stâna, știa s'adune oile răzlețite, dar să facă sluj nu știa, nu-l învățase nimeni.

„Păcat” — răspunse Bijucă. Te-aș fi dus la stăpânii mei și ei ți-ar fi dat zahăr. Eu totdeauna capăt, când fac sluj, câte o bucată sau două”.

Dialogul se termină, căci bucatăreasa umplându-și corfa smuci din loc cățelul, care se mai uită de câteva ori cu jale înapoi. Lăbău lăsându-se mai la o parte jos, rămase să mediteze la nedreptatea sorții, căci în lumea canină, ca și în aceea a oamenilor unii sunt așezați pe puf iar alții pe mărcini.

Ecat. Pitiș

**Citiți cel mai vechiu ziar
Gazeta Transilvaniei**

Că dela toamna anului trecut mă aflui în Praga unde am fost chemat ca profesor extraordinar de filologia romanică, veți fi poate aflat și Dvoastră din gazete sau almintrelea. Că sunt foarte mulțumit cu schimbarea aceasta (numai pluta să fie puțin mai mare) puteți găci. Acuma mă aflui cu familia mea (doi băieți și o fată) la țară, în locul de naștere al meu, Pottenstein în Boemia, unde cumpărând dela fratele meu o casă mică făcută de lemn imi făcusem un mic și modest Tusculum. În sfârșit iată chipul meu cel mai nou ce Vă trimit: poate că văzându-l vi se va deștepta în suflet ceva dragoste ce aveți odinioară (așa cel puțin mă mângăiam eu cu speranța) și ce eu n-am încetat niciodată să fi simțit pentru Dvoastră, și veți scrie în locul sau numit aceluia care Vă iubește și Vă stimează.

Pottenstein 18 Iulie 1883.

Ioan Urban Iarnik

*) Scrisoarea e scrisă în întregime cu litere cirilice.

MOARTEA LUI PAN

de Aurel Marin

1. Se-apropie prin ierburi și-arbuști ce-l trag de chică Târâș și pe la umbră, cu mers ușor de vulpe; Arare se oprește să-și smulgă spini din pulpe; Și, să scruteze zarea, o clipă se ridică. Un roi de musculițe dela un ciot se schimbă De-asupra lui, l-atacă și-l săcăie și-l ține În loc, — și-abia l-alungă, săltându-se pe vine Că, după el, mai aprig, mai numeros se plimbă! Doar luminișu'n soare de-amiază scaldat îl scapă Și, gâfâind în dese opriri, trece'nainte. Un zâmbet îl încearcă dând de nisip fierbinte Și-i pare că aude un murmurat de apă! Sătul de umblet totuși nu vrea să piardă clipa Când vin la scaldă'n lacul la umbră de arcade, În pâlcuri, sperioase și albe oreade. Și, pentru 'ntăia oară, îndepărtează pripa. Iar când aude sgomot nici inima nu-i bate. E șerpuirea apei pe trupurile nude? Rostogolirea, poate, în ierburile ude? Infrigurat apucă naiul cu vechi păcate. E gata ca să cânte. Apare 'n iezătură Lacul pustiu din care beau două capre sure. Scurt sullă dar cu ură, gonindu-le 'n pădure. Și multă vreme șade cu naiul dus la gură.

2. Un umăr printre crengi s'a desgolit Și Pan se linge pofticios pe buze. Holbează ochii 'n răslet potolit. Pădurea-i stup de murmure confuze. Li așie prelung sângele 'n trup Și dă să 'nhațe nimfa dar s'aniină De-un smoc de frunze ce în pumni se rup, Căci nu-i decât o pată de lumină.

3. Nu cântă la jivine niciodată Că, bunăoară, la cheremul lor, Se poate întâmpla ca altădată Să-i schioapete și celălalt picior. Maimuța i-a smuls naiul dela gură. Fugând să-l ia, în luptă amândoi, Simți deodată 'n pulpă o arsură: Un lup, în joacă, îl trăgea 'napoi! O vererită îl lovea cu-alune Și căuta să-l nimerescă drept În ochi, de jos. Bătându-le în strune, Un pițigoi îl ciocănea în piept. Ba și mai mult de-atât, se vede că Nemulțumit și laș, în iureș tâmp, L-a răsturnat, punându-i piedecă, De două ori un soarece de câmp. Degeaba l-a călcat cu bunătațe În pragul vizuinei cum s'a dus, Ursul cu mormăelile ciudate Și 'n dese rânduri. Leac nu i-a adus. La orice sgomot din pădurea toată Și-ascunde naiul orișunde e. Nu cântă la jivine niciodată Și știe foarte bine pentruce.

4. Frunzare îl acopere cu umbre Și feriga se-așează căpătăiu Dar nu apucă să-și încerce naiul Că îl înhață somnul mai întâiu. Iar când păduchi de plante-i cad pe față Și se preumblă fără niciun zor, Visează că e gădilat de nimfe, Sbatându-se sub greutatea lor.

5. Stând pe un trunchiu de arbore căzut, Pan cântă toamnei trist și monoton, De frunze-acoperit, de vânt bătut Și hârțuit de al pădurii svon. Nici ploaia nu îl clatină din loc. Iși scutura doar naiul când și când De plânsul apei ca 'ntr'un vesel joc, Pădurea despuiată-adulmecând. Târziu de umbre mari invaluit Sub stelele ce-aruncă reci paleri, Aleargă să se culce ostenit, Sgâindu-se la luna dintre nori.

Smchorv 18,12-1-85

Prea S'inate Domnule!

Domnul Pic întorcându-se din călătoria sa prin România, mi-a dat știri despre Dvoastră, și am aflat cu mare bucurie dela el, că Dvoastră nu sunteți supărat pe mine după cum bănuiam. Mi-a și făgăduit o scrisoare din partea Dvoastre, care-mi pare rău—însă nu sosi. Cu toate acestea de multe ori voiam să Vă scriu, și astăzi imi împlinesc planul. Viu cu o cerere a mea și fiind că este vorba de cântecele populare pe cari, cu atâtea bunăvoință ați pus la dispozițiunea mea, sper că nu numai nu imi veți refuza, ci că nu veți trimite de curând răspunsul, căci mare lipsă am de el. Am pus să se tipărească Glosariul româno-franțuzesc la poeziile în chestiune, și am niște îndoieli despre câteva cuvinte. Mai înainte o listă de numiri de locuri de bună seamă din Transilvania:

Alma	Heleu
Arpăcat	Heria
Bercut	Huedin
Cergău	Ibănești
Cisteiu	Ineu (Inău lângă
Crăciunel	Gherla, notă de I.
Fiscut	M. Molvovan).
Giuguzel	Luduș
Gârboviță	Mica
Noghilat	Mociu
Satu-nou	Vereșmort
Șeica mică	Veza
Șercaia	Vlădeni
Hârțeu	

Mai cu seamă ce să fie Criș: de cât slugă și biris mai bine cole pe Criș: frunza-n Criș?

dudulcuț: prune dudulcuțe

oare există cuvântul acesta și în ce sens, sau este o greșală și trebuie cores culcudute cu am încă odată, flori de culcudute?

PREDICI ÎN PUSTIU

CE ZICE LUMEA

Dacă-ți pui des această întrebare nu ai perspectivă să realizezi ceva mare în viață, căci lumea întitulează de nebuni, aventurieri etc. pe ori-cine tinde spre lucruri mari care ies din făgașul comun.

Când Cristofor Columb a plecat să descopere America, lumea îl credea nebun de-a-binelea, căci o comisie științifică raportase că pământul fiind ca un covor neted după Marea Tenebrelor, urmează o prăpastie adâncă unde se va îneca desigur orice vas. Columb nepăsător de ce zice lumea, plecă cu vasul său Santa Maria „In nomine Domini Iesus Christi”. După mai bine de 3 săptămâni prin Marea Sargaselor pline de alge vâscoase, unde innainta abia un km. pe oră iar deviația magnetică era de 16 grade Est în raport cu Nordul adevărat, nu se temu nici de revoluția marinarilor săi, care la un moment dat voiau să-l sugrume.

Când marinarul Rodrigo de Trian rostește cuvântul „pământ” în disperarea lor, abia mai tresar. Totuși Columb a descoperit America.

Când primul tren cu aburi s'a pus în mișcare în Anglia, comisiunea științifică medicală dăduse raportul că omul nu poate suporta o viteză de 30 km. pe oră din cauza că la această viteză turburarea creierului ar fi așa de mare încât omul și-ar pierde conștiinta. Ce luptă a dus bietul Harvey, care a descoperit circulațiunea sângelui, căruia îi ziceau șarlatan, sau marele Pasteur descoperitorul microbilor? Când Galilei, la 1632 a susținut, că pământul e rotund și mult mai mic decât soarele și că se învârte în jurul soarelui, toată biserica în frunte cu Papa l-au pus să jure în genunchi, că nu mai susține acest adevăr, căci altfel erau gata să-l decapiteze.

Același lucru se întâmplă și în viața de toate zilele. Dacă nu bei și nu mănânci la rând cu toți ești un mucâr bolnav la corp și la minte, dacă lași căciula strămoșească și umblă la un sport în capul gol, desigur ești nebun, dacă în dragostea ta de soare ai îndrăzneala să te tăvălești în zăpadă doar în costum de baie — desigur ai înnebunit de-a-binelea.

Dacă cumva ai îndrăgît costumul de sport, căci e mai comod și ai îndrăzneala să lași mantaua de iarnă la o parte, ești un zăpăcit, dacă îți construiești o casuță într'un loc izolat și liniștit, nu prea ești întreg la minte. Dacă mergi des la biserică ești un maniac religios, dacă te culci de vreme și te scoli de vreme ești prost că te culci odată cu găiniile. Dacă te urci pe bicicletă: iată coșcogeamite om serios pe bicicletă, etc.

Nu întreba deci nici când ce zice lumea, întreaba numai conștiința ta, dacă este sau nu în armonie cu Marele Creator și legile lui: Să te debarasezi, „de ce zice lumea” este prima ta treaptă spre realizările mari în viața ta.

Dr. M. Suciu-Sibianu

Ce plantă să fie dupleu, dacă nu știți francezește, cel puțin latinește sau și nemțește?

Același lucru pentru rujă, am gândit că este cu totul altceva însă ce? Grind: pădurea Grindului (ca forma moliftului) trebuie să fie un arbore care?

păr crăiesc, merișor, flori domnești, tot așa!

Ce să fie zăluța: vine a mea drăguță cu catrința cu zăluțe

este și verbul sch-opă sau trebuie cores, că-i cam schioapă în: are, că, cam schioapă.

răpătiță ce să fie: să iau fată mai de viță, de sămânță, nu ca tine răpătită atâtea pentru pohilat, imi scrie Bârsean: „Glodariu zice că însemnează un giolgiu subțire pentru învălitul capului”.

— Va urma —

CONTRIBUȚIUNI

la istoricul familiei Bran Pop de Lemeni

de **Candid C. Mușlea**

— Urmare și sfârșit —

În alt document, din anul 1857, aflăm un sumar arbore genealogic al consilierului Curții de apel Ioan Bran, recte Pop de Lemeni, arbore alcătuit în 1828 în baza ordinului aulic din 14 Martie, Nr. Z. 1260/1828 „pro Nobilibus donatariis”.

Acest arbore începe cu Nuțu Pop de Lemeni, al cărui fiu, Onuț Pop de Lemeni, a plecat de tânăr la Bran, unde s'a și căsătorit, și de unde după un timp oarecare a trecut la Zărnești, unde a fost numit și „Bran”, după numele localității de unde venise. Fiul acestuia a fost Mihail Pop, preot în Zărnești, care și el a purtat numele de „Bran”.

Aici însă arborele e greșit, căci trece direct la Ioan Pop, notarul din Zărnești, tatăl lui I. Bran de Lemeni, ceea ce nu este corect, căci Părintele Mihail a avut șase feciori, toți șase preoți, în Zărnești, Tohan și Bran: Ioan, Mihail, Stan, Bratul (Bartolomeu!), Zaharia și Bucur, dintre care cel mai mare, Ioan, căsătorit cu Stanca (Constantina!), fiica judeului Aldimir Badiu, mort pe la 1750, avu trei copii: Neașă, măritată cu protopopul Bratul Baiul, Ioan, născut în 1774, și Aldimir (Dima!) născut în 1777, fost psalt (cantor) în Zărnești. Ioan Bran nu a avut niciun copil cu soția dintâi, iar cu a doua, Bucura, a avut pe Ioan, tribunul de mai târziu, și trei fete: Stanca, Maria și Neașă, toate trei măritate în Zărnești, întâia cu Mihail Baiu, a doua cu Ioan Bucur Șenchea și a treia cu Radu Voiculescu.

Acest arbore genealogic se facuse în urma cererii lui Ioan Bran pentru a se folosi de titlul său de nobil, ca și de armale. Cu acea ocazie însă i s'a cerut să arate cum a ajuns el la numele „Bran” și „Pop de Lemeni”, și care din cele două este numele de familie. El răspunse că numele „Bran” l-a moștenit din partea bunicii sale, care — cu toate că avea dreptul să-l poarte — nu l-a purtat, iar precatul „de Lemeni și Cozla” l-a moștenit din partea bunicului său. Atunci ministerul ungar de interne ceru informații dela Magistratul brașovean, care răspunse că în conformitate cu decretul ministerial din 16 Mai 1855, Nr. 10.068, petentul nu se poate folosi de precatul amintit, deoarece în registrul nobililor se află numai armalele familiei Bran, iar despre celelalte nu e nici o urmă. Cu toate acestea, prin decretul din 19 Nov. 1859 Nr. 25.766 i se dă autorizația de a purta blazonul.

Interesantă este însă ancheta, care se făcuse încă la 13 Noemvrie 1846 în satul Lemniu, cu care prilej au fost interogați mai mulți bătrâni din comună. Iată și faziunile lor:

1. *Libertinul Fekete (?) Urs*, de 96 ani: Îmi aduc bine aminte de nobilul Nuțu Pop al lui Gheorghe. Înainte cu 60 de ani (deci cam în 1786) era foarte bătrân. A avut un fecior, Onuțu, pe care mamă-sa îl desmierda cu numele de Ghima (Dima?!), așa că era cunoscut mai mult sub acest nume. Vreo doi ani a fost păcurar în sat, iar ca flăcău s'a dus la Bran, de unde s'a întors acum vreo 60 de ani, ras la ceafă și bărbierit în jurul urechilor, din care pricină copiii i-au dat numele de batjocură de „rasu”. Purta cămașă lungă și cioareci largi. A petrecut câteva săptămâni în sat, apoi și-a luat partea sa de moștenire în bani gata dela Simion Pop, fratele lui Onuț, și a plecat din nou la Bran. Înainte cu 19 ani (în 1827) a venit iar pe aici, cu fiu-său Mihai, care cânta foarte frumos. Spuneau că nu mai locuiesc în Bran, ci în Zărnești. Am fost și eu acolo, la ei, cu tatăl d-lui Iosif Pop, judecător la Curtea de apel, care a cumpărat dela ei vreo 40 de porci grași. Mihai s'a făcut preot în Zărnești. Fiul lui Mihai, Ion, a fost nolar în Zărnești, iar fiul acestuia este Ion, despre care e vorba.

Am mai fost apoi odată în Zărnești, dar abia i-am găsit. Erau cunoscuți mai mult sub numele de Popa

Ghima și Ghima Bran. Mihai era tot preot. Pe ceilalți copii nu mai știu cum îi chema. Onuț a avut și câteva surori, iar Simion îi era unchiu după tată. (Se amintesc și câteva locuri din sat, din moșia lor, ca: „Dâmbul Poienii”, „La deal la fântâna Luchii” și „În Zăvoiu”).

2. *Nobilul Szabo (?) Mitru (!)*, de 80 de ani: Nu-mi mai aduc aminte când a plecat Onuț, căci eram prea mic. Când s'a întors în sat, avea peste haină o fundră cum poartă domni, cu copcii de găitan, dar din postav alb, și brodată cu găitan negru. Când a mai venit odată în sat, a venit cu fiu-său, Mihai, care atât de frumos cânta în biserică, încât mama a plâns, zicând că din el va ieși un preot bun. Atunci a făcut și împărțeala averii cu surorile sale, căci Nuțu murise. Porcii îi aduceau din Țara Românească. Mihai ne-a spus că tată-său, când a plecat din Lemniu, a cio-bănit mai întâiu câțiva ani la un oier din Bran, de unde i-a și rămas numele de „Bran”, după satul de unde a venit.

3) *Nobilul Zah Onuț*, de 80 ani: Părintele Mihai era om foarte bogat, dar fiu-său, Ion, mai pierduse din avere.

4. *Nobilul Pop Andriș*, de 84 ani: Nuțu a fost frate cu moșul meu Simion Pop. Onuț a plecat pentru că se supărase pe tată-său, care nu-l lăsase să ia de soție o fată de iobag din sat. Surorile lui au murit toate.

5. *Nobilul Onuț Pop al Vasilichii*, de 86 ani. Nu spune nimic nou.

6. *Nobilul Gligoras Zah*, de 66 ani: Onuț a luat de soție o fată bogată. Cozla e o comună lângă Lemniu. În hotarul Cozlei de asemenea au avut pământ.

7. *Nobilul Alexe Ilieș*, de 75 ani: Se numeau și „Pop” și „Bran”. M'am întâlnit cu Ioan Bran de Lemeni înainte cu vreo 10-15 ani (prin 1821) în Blaj, unde era la școală, apoi în Cluj. Nuțu trăia ca un adevărat nobil.

Un an mai târziu, la 11 Noemvrie 1847, s'a făcut o anchetă și în comuna Arpătac (astăzi: Araci!) din județul Treișcaune, aproape de Brașov. Din faziunile celor ascultați reținem pe scurt următoarele:

1. *Gheorghe Cioflec*, preot în Araci, 50 ani: În oraș este cunoscut mai mult sub numele de „Bran”. Știu însă că numele adevărat e „Pop”.

2. *Nicolae Baiu, preot în Zărnești*, 75 ani: Îl știu din matricula botezaților. Tatăl lui a fost Ioan Mihai Pop, al acestuia Mihai Pop, iar al acestuia Onuț Pop, care era originar din Chioar, de unde a venit în Bran, unde s'a căsătorit, și de aici a trecut în Zărnești, unde oamenii au început a-l numi și „Bran”, după localitatea unde trăise și după sotelul de unde era soția. Numele acesta i-a și rămas, lui și urmașilor. Înainte de a mă preoți, am făcut negoț cu el, umblând împreună pe la Gherla cu postav de cioareci. Cu tatăl lui, cu părintele Mihai, am umblat și eu, ca copil, cu crucea. Tatăl lui I Bran de Lemeni a fost notar comunal în Zărnești și iscălea totdeauna: Ion (al) Popii Mihai.

3. *Bratu Pișcu*, de 80 ani: Nimic interesant.

4. *Vlad Pișcu*, de 60 ani: Onuț a murit după ce a murit Părintele Mihai.

5. *Mihail Dan*, de 80 de ani: Onuț a murit cam prin 1802. Am fost păcurar cu el. Eu și alți ciobani l-am poreclit „Popa de lem” (Pop de Lemeni!) și din cauza aceasta mi-a rupt odată un smoc întreg de păr de pe cap.

6. *Smedu Meșianu*, de 58 ani, dascăl pensionar: Onuț ar fi murit prin anul 1807. În arhiva bisericii din Schei-Brașovului am văzut legământul ce l-a făcut la cununia sa, că va rămâne credincios legii neunite.

7. *Vlad Nic. Ghiței*, de 60 ani: A murit prin 1807. Era om bogat. La moartea lui oamenii spuneau că cu el satul a pierdut un mare binefăcător.

8. *Dan [al] Popii Dan*, de 89 ani: Când a venit în sat, eu eram mânător, (copil sau flăcăiandru trimis în toate părțile și care dă oile la strungă) la oierul Răduță Tătaru din Bran. A venit și el la stăpănu-meu și s'a îmbiat ca

In amintirea romantismului politic de altădată

Continuare din pag. 1

„In scripirea dimineții, care rumenește satul,

„Radu Roată pleacă 'n lume cu scrisoarea la 'mpăratul”.

Povestea este naivă și tristă! Pentru noi Românii însă dureros de adevărată! Pentru că jitarul Radu Roată nu-i decât un simbol, un personaj tipic al tuturor mucenicilor români, care au bătut cândva la poartă-Burgului și la urechea-surdului.

* * *

Că ce aproape e uneori adevărul poetic de adevărul adevărat, vom da pe scurt istoria unei alte călătorii la Viena întâmplată în iarna anului 1791.

În zilele acestea se vor împlini exact una sută cincizeci de ani, de când au pornit la drum lung și greu spre cetatea împărătească doi Vlădici români, în numele și din încredințarea nu numai a celor două biserici românești din Ardeal ci și a Clerului, *Nobililor precum și a Statului Militar și civil al întregii națiuni Valachice din Transilvania*.”

Nu cunoaștem peripețiile acestei călătorii. Știm doar atât, că plecarea s'a făcut în ziua de 19 Dec. 1791 și că cei doi Vlădici au călătorit împreună, în aceeași trăsură.

Ne putem închipui cum acești doi capi ai celor două biserici rivale, care în curs de un veac s'au dușmanit și înfruntat mereu, se vor fi simțit la început destul de stingheriți și de străini.

Încetul cu încetul însă, îndurând aceleași osteneți și poposind pe la aceleași hanuri, dar îndeosebi în *conștiința aceleiași mari și grele misiuni*, care i-a urnit la drum lung, sufletele lor se vor fi apropiat sfârșind prin a se contopi în cultul *idealului superior*, care se numea: *Națiunea românească*.

Se știe că în primăvara aceluiași an 1791, fruntașii clerici și mireni din Ardeal alcătuiseră acea celebră petiție-plângere cunoscută în istorie sub denumirea de:

mânător. L-a întrebat de unde e, căci după îmbrăcăminte văzuse că e străin. Avea o sarică scurtă până la genunchi și opinci. A spus că e din Lemniu, din părțile Chioarului. Era de vreo 20 de ani, fecior voinic, și stăpănu-l-a tocmit. Fiu-său numai cu mare greu a ajuns preot în sat, cu toate că tată-său era om bogat, dar unii din oameni nu l-au vrut, zicând: „Nu poate fi popă la noi, că-i un venetic, și e unit!” Atunci tată-său a adus un înscris dela biserica din Schei și le-a dovedit că nu e unit, deoarece când s'a cununat, a trecut la legea neunită și s'a legat că atât el cât și urmașii săi vor rămânea credincioși acestei legi. Numai astfel a ajuns fiu-său preot în Zărnești. Când a voit să se căsătorească Onuț, preotul din Bran n'a vrut să-l cunune fără carte de botez și m'a trimis pe mine în Chioar și i-am adus-o. Dar nici așa n'a vrut să-l cunune, zicând că e unit, și astfel a trecut la legea noastră.

Concluzia pe care o putem scoate din cele de mai sus este următoarea: Toate familiile cu numele de Lemeni, din Brașov, Sibiu, Cluj, etc., ca și a episcopului de Blaj (1832—1850) cu același nume, sunt descendente ale unei singure familii, care la început a fost ortodoxă. După anul 1700, când s'a făcut unirea cu Roma, aceste familii au trecut la unație¹⁾. Onuț însă a trecut la ortodoxie și astfel au luat naștere toate familiile ortodoxe, înrudite cu familiile Baiuleștilor și Meșianestilor.

¹⁾ Din stătuțica Românilor ardeleni, făcută în anii 1760—1762 (Vezi: Matei Voileanu: „Să se facă lumină” Sibiu, 1926) se vede că în acel timp în Lemniu nu era nici preot, nici biserică ortodoxă, dar în schimb erau doi preoți unți care păstoreau 110 familii, deci era o comună curat unită.

„Supplex Libellus Valachorum”.

Misiunea celor doi episcopi era ca prezentându-se în persoană în fața Împăratului să susțină cu cuvântul și cu autoritatea lor acest prim „Memorand” al Românilor din Ardeal.

Sosiți în Viena, află despre boala și în curând și despre moartea împăratului Leopold II.

Îndată după festivitățile de inaugurare ale noului suveran, cei doi vlădici înaintară o a doua petiție, completând și sprijinind cu noi argumente cele cuprinse în întâiul „Supplex libellus”.

Văzând că timpul trece și se face vară, fără a fi primit niciun răspuns, bieții vlădici au înaintat în ziua de 1 Iulie 1792 o a treia și ultimă petiție, apoi s'au întors acasă în Ardeal.

Tristă poveste — nu-i așa? Tristă, rezultatul dobândit a rămas și atunci ca întotdeauna mult îndărătul așteptărilor și nădejdlor celor care i-au trimis.

În anul 1792, ca și dealtcum cu exact una sută de ani mai târziu „luminatul” Împărat, nu a înțeles și nu a tălmăcit d-erile și nevoile unui popor mic și sărac, dar loial și credincios!

După 1872 epoca romantismului politic s'a terminat fără revenire. Poporul român a înțeles în fine, că nu mai avea nimic de sperat dela drăguțul de Împărat.

Din toate aceste frământări ne-am ales însă cu *învățătura* care ne-a prins bine atât în 1916—18, cât și în zilele noastre și care ne poate fi de folos și anume că: în lumea aceasta nu se dobândește nimic statonic decât prin luptă și jertfă de sânge.

Pomanagii și parazitii anumitor abile combinații și conjuncturi internaționale vor sfârși, mai curând sau mai târziu, prin a fi demascați și îndepărtați dela beneficiile, la care nu au dreptul decât cei vrednici, loiali și viteji.

Omagiu Armatei Române

Continuare din pag. 1-a

În intimitatea ființei noastre stau ascunse în stare latentă imense bogății intelectuale, morale și fizice, care la epoci și la răscruci ale istoriei noastre răbufnesc, și se revarsă ca un dar Dumnezeu peste neamul nostru. Acestui zăcământ cu bogății datorăm noi pe *Maresalul Antonescu*, omul providențial care nu se ivește decât odată la sute de ani. Acestui zăcământ cu bogății datorăm puterea și rapiditatea de adaptare a generalilor și ostașilor armatei române, care într'un timp surprinzător de scurt au știut să-și însușească o tehnică de războiu, pentru care alții au avut nevoie de ani de zile, și au știut să repurteze biruinți de talia victoriilor formidabilei armate germane, contra giganticei armate bolșevice, bine înarmată și bine instruită.

Cine nu se cutremură de bucurie când gândurile ne poartă pe plaiurile unde armata română înscrie zi de zi pagini de glorie nepieritoare? Cine nu simte în sufletul lui de român un fior de emoție plăcută, când dragile regimente ale armatei române se întorc în mijlocul nostru copleșite de glorie? Iată-i! aceștia sunt fiii aleși ai neamului, aceștia sunt cei care cu prețul sângelui lor nobil și cu prețul unor suferinți supraomenești, ne-au ocrotit ogorul, soțiile, copiii și părinții, avutul și mormintele dispăruților noștri dragi, contra unui dușman în proporții și aspect de monstru. Aceștia sunt cei care prin stepele Rusiei au spălat pecetea desonoarei de pe frunțile noastre.

Vouă, iubii generali, ofițeri și ostași ai glorioasei armate române și mai presus de toate marelui vostru conducător și al nostru al tuturor, Maresalului Antonescu, vi se închină cu smerenie toată suflarea românească și vă aduce drept omagiu cele mai alese gânduri și cele mai sincere și adânci sentimente de grațitudine, recunoștință și admirație.

Zile de războiu

Din Ardeal în Stepa Nogaică

de Serg. T. R. Const. Hagea
Reporter de războiu

**„Fără de sfârșit pustiul crește”.
Printre cunoscuți și prieteni. Inghe-
muit într-o pâlnie de obuz sub focul
artileriei grele. O întâlnire duioasă
în șanțul blestemat. „Ce e nou în
Țară?” O placă de patefon și un
cântec trist. Unde au luptat Vână-
toriile de Munte.**

Sfârșit de Octombrie 1941. Se împlinește o lună de când sunt aici, în nesfârșitul Stepei Nogaice. Unde pământul e negru, întins ca masa, plin de belșug; iar lumea trudită de munci grele își spune în cântece de o duioasă dureroasă povestea ei chinuită. Unde drumurile n'au sfârșit, iar morile de vânt își rostogolesc fantastic în zare brațele lor de uriași din basme. Unde vântul gonește urlând turbat peste câmpii, purtând pe aripile lui jale și tristețe. Unde nu întâlnești codri prietenoși, fremătând chemători din frunzișul lor. Unde așezările omenești sunt rare ca fericirea în lume, iar monotonia e atotstăpânitoare. Unde soarele are un asfințit plin de poezie coborîndu-se în zarea nesfârșită ca într'un ocean. Unde graiul e atât de neînțeles și obiceiurile atât de ciudate. Unde de mulți ani încoace, stăpânitorii au încercat să-i dea vieții o înfățișare nouă, fără suflet și fără Dumnezeu. Unde urme încă proaspete povestesc trecătorului despre prăpădul ce l-a semănat pe aceste meleaguri războiul cu toate urgiile lui. Unde suntem nevoiți să scrutăm în fiecare clipă cerul, pândind ivirea avioanelor dușmane și punem cu sîială piciorul pe pământ de teama minelor blestemate semămate de cei contrari. Unde văzduhul a vuit zile și nopți întregi de mulțimea obuzelor și de pârăitul armelor automate. Unde moartea a sburdat nebună în lung și lat, încremenind cu rânjetu-i macabru mii și mii de vieți. Unde la margini de drum, cruci proaspete de lemn, străjuiesc la căpătâiul celor căzuți la datorie. Unde printre ruine de biserici zboară în noapte cucuvaie cu țipătul lor pusti, sinistru. Unde din căsuțe joase, mohorite, răsbate afară glas duios de balalaică. Unde nostalgia e tovarășa nedespărțită a noastră a celor ce suntem departe de casă.

Am nespusa bucurie să întâlnesc prieteni buni, foști colegi și cunoscuți. Aici fiecare prieten sau cunoscut bun, și e un adevărat frate. Il găsesc pe Căpitanul Rațiu Bazil, fost coleg de clasă și bun prieten, pe Căpitanul Popa Grigorie, cu un an în urma noastră, Sublt. Medic Dr. Gh. Galea din Aiud și Serg. T. R. Gogu Munteanu dela Sibiu. Întâlnirea e plină de duioșie. Unde ne-a fost dat să ne întâlnim! Mi se spune că și Cpt. Salcă Laurentiu, un alt coleg de clasă și adevărat frate de cruce, e și el pe aici și Cpt. Ionuț Câmpeanu și Sublt. rez. Emil Neamțu, avocat, ambii din Aiud. Apoi alții și alții; mai mari și mai mici, de prin părțile noastre ardelenice: Lt. rez. Iuliu Moldovan, funcționar la C.A.M., de loc din Turda, Lt. rez. Nemeș V., comisar de poliție la Hațeg, Sublt. rez. Radu Roșca, originar din Sibiu, Plot T. R. Coman de lângă Teiuș, Serg. T. R. Const. Băltaru, asistent la Facultate de Litere din Sibiu, Serg. Alex Fodor, caporalii Ioan Florea și Buta Const. din Munții Apuseni, băieți harnici și modești.

Cu ei împreună, nu simt atât de apăsătoare atmosfera de înstrăinare.

Cu gândul în Țară...

Un adevăr deobște recunoscut: omul nu știe prețuri un bun decât atunci când nu-l mai are. Tinerețea la bătrânețe; sănătatea când e bolnav; belșugul în mizerie; libertatea în închisoare; pacea în războiu, tihna când e istovit, etc. etc.

Și noi, abia aici, departe în nesfârșitul Stepei Nogaice, înțelegem și ne pătrundem pe deplin de rezonanța vrăjită a cuvântului de Țară. Cutare vine din Țară; cutare se duce în Țară; vin

scrisori și ziare din Țară; pleacă poșta în Țară; sau întrebări în timpul discuțiilor: oare ce mai e nou prin Țară? Când ne-om întoarce în Țară? De când n'ai mai fost în Țară? Cum va fi timpul și viața în Țară?

Și când se rostește cuvântul „Țară”, citești în ochii celor de aici o lume întreagă de simțiri duioase: dor de sat, dor de casă și de cei dragi; dor de soție și copii, de părinți și de frați, de iubită, de prieteni și cunoscuți. Dor de locurile unde ne chiamă amintirile; dor de graiul dulce, de cântecele și jocurile de la noi, de portul nostru neîntrecut, de bisericuța din deal, de sunetul clopotelor, de toaca ce chiamă la vecernie, de talanga dela stână, de juncanii din bătătură, de păduricea de pe coastă și de ogorul semănat; de vieța întreagă de acolo departe, unde toate sunt mai bune și mai frumoase. Cuvântul „Țară”, e pentru noi simbolul tuturor visurilor, speranțelor și dorințelor ce ne încălzesc sufletele.

O placă de patefon și un cântec plângător

Ne mirăm nespuse de mult. Nu ne-am fi așteptat s'o întâlnim tocmai aici. O melodie duioasă, tristă, plângătoare. Se cânta mult, mai anii trecuți și la noi în Țară. Insa la noi cu cuvinte talmăcind cu totul alte sentimente. Era un cântec al morților. Pe când aici un scurt și sugestiv imn de dragoste; câteva strofe de adâncă simțire și aleasă talmăcire a acestor simțiri. Cântecele e bine cunoscut prin părțile acestea. A fost larg popularizat prin plăcile de patefon. Il găsim pretutindeni, și-l ascultăm cu multă plăcere. O voce minunată de bariton, cu intrări măiestre de cor mixt. Și cântecul ne spune:

„Aș lua chitara și aș cânta ceva
Numai pentru ochii care-i doresc
Pentru ochii căprui, pentru care mi-aș
[da vieța.
Marusia, sufletul meu! Fie-ți milă
[de mine.
Iți dau inima mea, tu dămi-o pe a ta.
Sunt în Crimeia, dincolo de munți,
Unde soarele lucește veșnic,
Iar iubita mea e tristă, undeva departe“.

Sub focul artileriei grele

Trebue să ajung în linia întâia, la Lt. Col. Șt. Marinescu. Așa e ordinul. Dela P. C. al Grupului Lt. Col. Niculiu, de lângă șira de paie, o luăm pe firul telefonic. Insoțitorii mei sunt: Frt. Toma N. din j. Botoșani, și Gh. Niță din Ploiești. Mergem tăcuți solemn. S'a inserat. Inaintăm ca trei fantome sub lumina vie a lunei care ar vrea parcă să ne descopere vederii dușmanului. Mergem prin flanc ca să oferim o țintă mai mică. Un kilometru, doi, nu mai știu. Gândurile îmi sunt răvășite ca un teanc de hârtii de vânt:

Dinspre inamic, fulgerări de lumină, apoi explozii violente, la vreo 200 de metri în fața noastră. Insoțitorii mei îmi spun:

— Va trebui să trecem prin barajul artileriei. Trebuie să iuțim pasul. Vom primi și focuri de armă. Ați făcut rău că nu v'ați luat casca...

Incă două țâșniri de lumină și ghiulelele se aud venind, văjâind prin aer spre noi. Ne trântim deodată la pământ, iar în clipa următoare proiectilele se sparg și mai aproape de noi, sguduind pământul. Inima îmi bate cu putere.

Rachete colorate se înalță în dreapta și stânga noastră. Câteva mitraliere încep să răpăie cu răsnet sinistru. Apoi câteva focuri de arme. Alte fulgerări. Camarazii mei la câțiva pași înaintea, se trântesc într-o pâlnie de obuz. Eu, pe întinsul mîriștei. Obuzul s'a spart în stânga noastră. Pe lângă mine șuerat des de gloanțe de arme automate. Vin din stânga. Se înțeșesc din clipă în clipă. Imi lipsesc fața de pământ. Insoțitorii mei îmi strigă:

BISMARCK și TRANSILVANIA

de A. A. Mureșianu

Dela 1848 încoace, de când proiectul „regatului Daciei”, al conducătorilor poporului românesc a fost primit cu atâta simpatie de parlamentul naționalist german dela Frankfurt, chestia importantă a apartenenței Transilvaniei n'a fost streină de preocupările principale politice ale oamenilor politici ai Europei.

Viitorul mare cancelar al Reichului a făcut cunoștință mai deaproape cu problema Transilvaniei în timpul când, fiind ambasador al Prusiei la Paris, în anul 1862, a fost solicitat de emigranții maghiari de acolo să-i sprijinească în acțiunea lor împotriva Austriei.

Se înțelege că, informat prin prizma conducătorilor revoluției maghiare, oameni cu nume aristocratice pompoase, Bismarck și-a format dela început o idee greșită asupra rostului, a drepturilor și a adevăratelor aspirații ale Transilvaniei. Aceasta a dovedit-o el însuși cu prilejul unei vorbiri ținute în Febr. 1871, în Reichstagul german, în care, făcând aluziune la plângerile unui deputat maghiar că „Transilvania ar fi tratată de cinci ani de către Austria ca o provincie proconsulară tot în provizoriu”, Bismarck a declarat între altele: „Transilvania stă de sute de ani sub aceeași coroană cu Ungaria; Transilvania n'a fost cucerită de Ungaria, ci — aceasta este, cred eu, părerea doctrinară actuală a cercurilor apte de Curte (hoffähig) — ea s'a anexat de bună voe”.

Bismarck mărturisește deci singur că informațiile sale asupra chestiunii Transilvaniei și le-a luat dela aristocrații maghiari, cu care se imprietenise la Paris. Unul dintre aceștia, contele Seeherr-Thoss, un revoluționar maghiar fanatic, cu toată originea lui germană, a și spus-o în memoriile sale. Marele campion al unității naționale germane care ura imperiul poliglot al Austriei aproape tot atât de mult ca și revoluționarii unguri, le-a și promis atunci acestora că le va da tot sprijinul pentru „eliberarea” Ungariei.

La 1866 Prusia a declarat, în alianță cu Italia, războiu Austriei, și regele ei Wilhelm, dimpreună cu Statul major al armatei sale, luase hotărârea desființării acestui imperiu. Bismarck a făcut atunci și noului principe al României, Carol I, propunerea ca să atace Austria prin Transilvania cu o armată de 40.000 oameni, promițând, ca preț al acestui ajutor, Românilor, Bucovina.

Se știe că prințul Carol a și făcut pregătiri pentru o campanie în Transilvania, făcând și concentrări de trupe la Sabar, dar victoria vertiginoasă dela Sadowa (Königrätz) puse capăt întregii mișcări, care nici nu ar fi dus la un rezultat favorabil pentru Români, căci între emisarii însărcinați de Bismarck ca să trateze cu principele Carol erau și corifeii revoluției maghiare, generalul Türr și colonelul Kiss. Aceștia au și primit instrucțiile necesare, ca să facă pe principele Carol „să renunțe la orice gând ascuns (arrière pensée) asupra Transilvaniei”.

Pe când Bismarck fusese, precum am văzut, greșit informat asupra Transilvaniei de „cercurile apte de Curte” ale emigranților maghiari și nu avea cunoștință că peste două treimi a locuitorilor ei, între care și reprezentanții rasei germane, Sașii, protestară în repetate rânduri împotriva fuziunii ei cu Ungaria, presa germană, mai bine informată „îndemna, la 1866 pe Români să treacă în Transilvania și să o ocupe pentru totdeauna”. Gazeta Transilvaniei, nr. 54 din 1876 care aduce aceste date ne spune că „despre aceasta ar exista și acte diplomatice la Berlin”.

— Haideți, D-le elev! Și în aceeași clipă se ridică și dau buzna înainte, ca după vreo 20 de metri să se prăbușească iarăși la pământ. Eu rămân nemișcat. Mă țin la pământ gloanțele ce îmi ies în jurul meu. Le simt atât de dese. Cei doi soldați mai fac un salt, apoi dispar din ochii mei. Eu rămân singur pe câmpia întinsă.

Intențiunea dela 1866 a regelui Prusiei și a statului major al armatei sale de „a șterge odată și pentru totdeauna imperiul Austriei de pe harta Europei, fiecare naționalitate din care se compune grupându-se după afinitate și interese”, a destăinuit-o în parlamentul Italiei și generalul și omul politic italian La Marmora. Ceeace putem însă afirma cu siguranță este faptul că, Bismarck a fost acela care, din consideratii politice bine cumpănite, a împe-decat atunci desmembrarea Austriei, reușind cu mare greutate să convingă pe rege și pe generalii săi intrinșigenți, în preziua păcii preliminare dela Nikolsburg despre primejdia cea mare pe care ar constitui-o pentru Europa, în acest caz, imperiul Rusiei. Bismarck se va fi gândit de sigur și la slăbiciunea construcției Confederației Dunărene, ungaro-româno-sârbești, propuse de Unguri, din cauza neînțelegerii dintre Români și Unguri asupra stăpânirii Transilvaniei.

Și faimosul conducător revoluționar maghiar, generalul Klapka recunoștea în 1868 în ziarul său „Századunk”, că „Confederația” susținută de el cu atâta însuflețire, a fost zădărnicită din cauză că „Români cu preț cereau Transilvania și Banatul și nici el nici alt maghiar n'ar fi primit o astfel de pretențiune”.

Bismarck rămăsese totuși pe lângă convingerea că Transilvania s'a alipit „de bunăvoe” la Ungaria, căci și în 1867, când se ventila în lumea politică europeană svonul unui proiect de alianță între Franța și Austria, în cazul unui atac din partea Germaniei, Berlinul nu promitea României, pentru concursul ei armat împotriva Austriei, decât numai Bucovina.

Nu mai încapă deci nicio îndoială că prietenia lui Bismarck cu aristocrații revoluționari maghiari și mai cu seamă cu contele Iuliu Andrassy, colaboratorul său principal, dela 1871 încolo, în conducerea politicii Europei, a contribuit nu numai la formarea părerii sale greșite asupra Transilvaniei, ci și a unei simpatii deosebite față de națiunea „cavalerescă” a lui Arpad, simpatie manifestată și prin telegrama trimisă, la 1866 ambasadorului Prusiei la Paris, în care și exprimatea teama a „prin alianța cu Români să nu-și înstrăineze pe Unguri”. (Hermann Wendt, Bismarck u. Serben im Jahre 1866, Berlin 1927, p. 88).

Totuși problema Transilvaniei a format și mai târziu unul din subiectele preocupărilor presei și a lumii politice germane. Așa de pildă în articolul „Unitatea monarhiei austro-ungare și naționalismul” apărut în anul 1881 în ziarul „Augsburger Allgemeine Zeitung” se făcea justa constatare că „naționalismul unilateral (aluzie la Unguri) nu numai că este cel mai mare inamic al acestei monarhii, ci el vatâmă și interesul general european” și se constata între altele că „sunt pe aici unii a căror părere este, că pierderea eventuală a Transilvaniei nu este exclusă”. (v. Gazeta Transilvaniei, nr. 107 din 1881).

Să se fi convins mai târziu și Bismarck de dreptatea punctului de vedere românesc în ce privește Transilvania? Nu putem afirma cu precizie. Strânsa alianță încheiată de el la 1879 cu monarhia dualistă făcu însă imposibilă o revenire asupra ei. La aceasta face aluzie Bismarck și în „Cugetările și amintirile” sale, unde ne spune că a trebuit mai târziu să se opună „planurilor locuitorilor bazinului dunărean, care se extindeau peste granițele actuale ale monarhiei dunărene”. Dar părerea lui greșită dela început asupra realităților aspirațiilor Transilvaniei, aspirații reprezentate chiar și de locuitorii ei germani, va trebui să rămână un veșnic memento pentru toți oamenii de stat și conducătorii de popoare, care nu-și bazează acțiunile lor pe studierea aprofundată și din toate punctele de vedere a chestiunii, ci pe informațiile unilaterale, primite dela o anumită categorie de oameni.

Deschiderea cursurilor Academiei Comerciale

Duminecă, 2 Nov. a. c. orele 12 s'a deschis noul an academic în orașul nostru.

După serviciul religios, oficiat de venerabilul părinte *Mereș* și profesorul *Ion Popa*, Corul mixt al studenților a intonat *Imnul Regal*.

D-l Rector Dr. *Pavel Roșca* a rostit apoi un substanțial cuvânt de deschidere, în care s'a ocupat de fazele mai importante ale trecutului an școlar, pe care l-a definit atât de plastic și atât de obiectiv ca *an de do'iu* sub toate aspectele lui distructive, începând cu dărâmarea hotelurilor, cu cutremurul din 10 Nov. și culminând în sângerosul episod al rebeliunii din Ianuarie.

A stabilit cu mult simț de răspundere și cu obiectivitate curajoasă și devotamentul corpului profesoral și înima înțelegătoare a conducerii superioare pentru nevoile reale ale acestui tineret, care după sincopa dureroasă din trecut, a început să-și îndeplinească din nou rolul frumos de muncă cu răvna de odinioară.

Noua atmosferă, de înălțare sufletească a întregii țării revenită în urma efortului eroic al scumpei noastre armate, umple de curaj creator și pe profesori și pe studenții Academiei. Noi și grele sarcini așteaptă instituția în urma schimbării de domiciliu ce trebuie să-l suporte, dar în noul climat sufletească instituția ca și conducătorii ei „refugiați” suportă mai ușor acest neajuns trecător.

Eforturile ce se fac de către Rectorat și concursul larg înțelegător al Ministerului pentru plasarea studenților în Căminuri și pentru întreținerea lor la Cantine sunt fapte și sacrificii vrednice de admirație. Activitatea științifică și de propagandă culturală a Academiei — cu toate greutățile anului trecut — au fost mai rodnice ca în alți ani normali și ele au fost încununate prin hărnicia fostului Rector *I. Mateiu* și străduințele și munca tuturor profesorilor cu un splendid volum al *Analelor* Academiei, despre care toți cei competenți au numai aprecieri elogioase.

Cuvântarea d-lui Rector a fost un sobru și bărbătesc apel făcut tineretului și Corpului profesoral pentru cinstirea instituției și momentelor grave ale prezentului, printr-o muncă de hărnicie și creație de instrumente reale în reclădirea *Patrimoniului* mării și care numai pe baza acestor eforturi înțelegătoare și necesare își va reintregi cu adevărat folos ființa sdruncinată în adevăratele și fireștile ei hotare.

A impresionat plăcut salutul cald al studentului *N. Rață* din anul IV, adresat colegilor *Basarabeni* și *Bucovineni* reveniți la sânul acestei *Aima Mater*, cum și nădejdea de a-i revedea și pe toți cei încă în robie străină.

Era și mai frumos însă ca fapta de atenționare și grija corpului profesoral să se amintească măcar un vag legământ de voință și muncă creatoare a studenției. A fost desigur un lapsus regretabil care ne place să credem va fi supliniți prin o muncă și mai asiduă.

Marșul de încheiere al corului mixt — a fost o plăcută surpriză pentru publicul despre dragostea și priceperea sufletului de artist al d-lui prof. *I. Gherghel* față de studenție.

D-l prof. a subliniat prin acest gest toată afecțiunea profesorilor față de studenție. E inima dascălilor căliți la școala muncii, abnegațiunii și dragostei pentru locul ce-l ocupă.

I. Urcanul

Conferința d-lui Ionel Teodoreanu la șezătoarea grupării „Claviaturi”

Duminecă la 2 Noemvrie ora 10.30 dimineața a avut loc în sala „Astra” șezătoarea grupării „Claviaturi”.

D-l Găerghinescu Vania, organizatorul acestei șezători printr'un vibrant cuvânt de deschidere a arătat greutățile materiale pe care le întâmpină gruparea, pentru ca să poată asigura apariția catedrelor de versuri, flori oferite cu dărnicie mânilor ce vor să le culegă.

Într'o atmosferă de spontan entuziasm scriitorii au avut parte de bine-meritate aplauze.

Ve surile apreciatului poet Aurel Marin, — de curând întors rănit de pe câmpul de luptă — au emoționat prin duioșia sentimentului și gingășia imaginilor.

D-ra Madeleine Andronescu a fost o revelație pentru mulți. Inzestrată cu o mare sensibilitate a recitat versuri de o foarte bună calitate. Au fost deosebit de apreciate de public versurile d-lor Nichita Tomescu și Lucian Valea. Temperament robust și viguros Lucian Valea se integrează în poezie în specificul unui Ardeal vremelnice despărțit.

Dar marele succes al șezătoarei se datorește conferinței d-lui Ionel Teodoreanu. Cu vraja nespuse a cuvântului său, conferențiarul a cercetat cu sinceritate și curaj valoarea operelor literare epice române, căutând să lămurească problema dacă literatura noastră a creat vre-o operă valabilă să intre în literatura universală. Pentru a lămuri aceasta, d-l Teodoreanu a căutat să definească nașterea unui personaj literar; pentru că finalitatea creației epice este tocmai această creare de personaje. Personajele în operele epice nu sunt reproducere de oameni vii, ci se datoresc unei evadări compensative din unicitatea în care se găsește autorul. Prin acest proces de evadare se fecundază tendințele multiple atavice care dorm latente, tendințe pe care autorul le numește „haos nativ”. Astfel, scriitorul scoate personajele din propria lui substanță fecundată. Personajele sunt o intrupare a propriei virtualități a poetului.

Conferențiarul clasează personajele în două categorii: personaje cu circulație literară și personaje cu circulație socială.

Vieța celor dintâi este în funcție de citirea operei. Odată închise paginile cărții, ele încetează să mai existe pentru noi.

Personajele cu circulație socială au o viață proprie, depășind opera care le-a creat. Când aceste personaje exprimă fenomene care au fost create și de realitatea obiectivă, autorul le numește „personaje cu sens constatativ” și conferențiarul le atestă prezența în numeroase opere literare românești.

În schimb există personaje cu circulație socială care au un „sens rezolvativ”. Aceste personaje răspund semnelor de întrebare ale vieții. Prin ele viața se influențează prin intermediul literaturii. Și conferențiarul ajunge la concluzia că literatura noastră n'a creat opere din care să răsară „personaje cu sens rezolvativ”.

Măiastra expunere, bogată în exemplificări, a fost urmarită cu cel mai viu interes de publicul entuziasmat de ritmul inspirat al expunerii d-lui Teodoreanu.

Un program muzical a contribuit la reușita șezătorii. D-na Edda Togănel a interpretat cu subtilitate „lieduri” de Mozart, Brahms și Strauss. A impresionat în deosebi „Psalmul”, — inspi-rata compoziție a d-nei Ana Gionea, versurile de Gherghinescu Vania. Acompaniamentul la pian al d-nei Lia Busuiocanu a fost desăvârșit.

Cititi

„Gazeta Transilvaniei”

Curierul Astei

Către președinții cercurilor culturale ai Astei din județul Brașov

În scurt timp Astra Brașov va putea pune la dispoziția cercurilor sale culturale din județ 20 de aparate de radio. De aceea rugăm pe d-nii președinți ai cercurilor culturale să ne comunice, dacă în comunele lor funcționează Căminul Cultural cu bibliotecă și săli de lectură. Noi vom da aparate de radio numai acelor cercuri culturale, în care biblioteca și sala de lectură au viață, deoarece numai în aceste locuri se poate aduna lumea, ca să asculte radio.

Totodată comunicăm, că în înțelegere cu d-l Prefect al județului va începe în scurt timp în toate comunele județului nostru o serie de conferințe cu un caracter național, cultural, medical și economic.

Rugăm pe domnii președinți ai cercurilor culturale, ca împreună cu ceilalți conducători ai comunelor să alcătuiască un scurt program în care să fie încadrate conferințele și să pregătească terenul, ca acestea să aibă un succes cât mai bun.

Cu ocaziunea acestor conferințe se vor aduce comunelor, care ne vor cere la timp și aparatele de radio.

Conferințele și conferențiarii se vor anunța la timp.

Dr. N. Căliman
Președintele Astei

Sfiri din Codlea

Solemnitatea începerii nou- lui an de Pregătire Premilitară

Anul acesta Subcentrul P. P. Codlea de sub comanda D-lui Nic. Gh. Cismariu inv. și-a inaugurat începerea noului an într'un cadru impunător.

La orele 12 subcentrul se găsea în careu, pe platoul din fața primăriei.

D-l Cpt. Cărare din localitate, a primit raportul subcentrului, după care a trecut în revista premilitarii.

S. S. Preotul Gh. Preșmereanu a oficiat un Te-Deum, iar la sfârșit a vorbit premilitarii despre credința Românilor în Dumnezeu, care i-a ajutat totdeauna să izbutească.

A vorbit comandantul subcentrului, spunând, că astăzi când pășim în al 7-lea an de pregătire premilitară,

A luat cuvântul dl primar, vorbind premilitarii germani — în limba germană — despre legătura noastră cu armata germană, care ne va duce la victoria finală.

Dl Cpt. Cărare a ncheiat seria cuvântărilor, vorbind despre însemnătatea pregătirii premilitare. D-sa profitând de faptul că ostașii răniți dela spitalul Z. I. Nr. 159 au participat în corpore la această serbare, i-a dat exemplul viu premilitarii, ca viteji ai neamului nostru românesc.

S'au cântat cântece patriotice, iar premilitarul Bogdan Alexandru elev în cl. VII comercială, a recitat imnul premilitar.

Printre cei care au răspuns la invitația subcentrului de a lua parte la această manifestație românească au fost Corpul ofițeresc și al subofițerilor; Anania Boldor, președintele căminului cultural „Astra”; Ioan Pascu fost dir. școlii primare din localitate; Dr. Cpt. rez. Stoia, med. circ. Codlea; Ioan Magda notarul comunei; Ioan Nica dir. școl. primare de stat și Gh. Cârstea vice-primar.

Serbarea s'a încheiat cu defilarea premilitarii care au stârnit admirația celor de față.

Cu această ocazie ținem să remarcăm amplexarea pe care a dat-o serbării D-l Cpt. Cărare participând în corpore ofițerii și subofițerii la această serbare.

Informațiuni

Noul plebiscit

În zilele de 9-10-11 l. c. se va face un nou plebiscit.

Țara își va spune cuvântul cu demnitatea și însuflețirea cu care s'au făcut marile realizări de până acum. Suntem siguri că programul rămas încă de îndeplinit va găsi aceeași aprobare. Vom reveni asupra acestei mari și istorice hotărâri a Conducătorului Statului.

*

În atențiunea abonaților

Implinindu-se șapte luni dela reorganizarea și trimiterea regulată a gazetei, rugăm pe abonații, care sunt încă în restanță, să ne trimită costul abonamentului.

Abonații din Brașov sunt rugați a trece pe la administrație fiindu-ne personalul de serviciu mobilizat și neputându-i încasa la domiciliu.

*

Festivalul dela spitalul 165

Sâmbătă — 1 Nov. a. c. — la orele 4 p. m. o echipă a liceului comercial de băieți „A. Barseanu” și „I. Meșota” au aranjat un reușit festival pentru răniți, sub conducerea d-lui director *Dragoș Navrea*.

A vorbit d-l sold. T.R. prof. *Ilovici* despre Oct. Goga.

Fanfara liceului a executat mai multe marșuri patriotice și cântece românești. Au fost mai multe recitări, dintre care remarcăm pe ale elevilor *St. Elefteriade* cl. VIII (I. Meșota) „Oltul”, *D. Moldovanu* și *V. Țădulescu* cl. VII (A. Barseanu) „Ardealul” și „Noi vrem pământ” — apoi recitări de anecdote, cântece de joc la vioară, acordeon și cu vocea.

Prof. *I. Bozdog* a adus închinarea școlărilor către răniți. Dela eroi școlării iau o lecție vie de patriotism.

Dl Cpt. Dr. *Ionescu* comandantul spitalului a mulțumit școlărilor și i-a îndemnat să fie vrednici de faptele fraților lor părinților lor.

În acest spital am simțit mai mult ca oriunde vibrând inimi calde, gata pentru noi jertfe din partea răniților și o specială afecțiune a lor pentru d-na *Stoichita* directoarea spitalului, cum și a tuturor d-nelor și d-șoarelor îngrijitoare.

*

Debitanții cu brevete accesorii

Pe viitor debitanții titulari de brevete accesorii pentru vânzarea băuturilor în sticle închise pot introduce în debit băuturile în vase mari sau butoaie, urmând ca tragerea la sticle să se facă în chiar incinta debitului conf. ord. 45642 din 23 Oct. 1941.

Potrivit dispozițiilor cuprinse în art. 220 din lege, sticlele închise trebuie să fie prevăzute cu etichete pe care se vor tipări capacitatea sticlei și locul de producție al produsului (ex. Viile Drăgășani, Odobești, etc. sau țuică de Văleni-Prahova, țuică de Topoloveni-Muscel etc.).

Obligațiunea legală de a eticheta sticlele închise și de a menționa pe etichetă, capacitatea și locul de producție se impune și celorlalți debitanți de băuturi spirtoase (cârciumi, restauratori, producători, angroșiști, etc.) când pun în consumație băuturi la sticle închise.

Cei ce vor contraveni dispozițiilor indicate mai sus, vor fi sancționați cu amenda prevăzută de art. 229 al. b, din legea monopolului vânzării spiritului și băuturilor spirtoase și cu denaturarea băuturii.

Tipografia „ASTRA”
BRAȘOV

caută

Doi ucenici români

Informațiuni la Biroul
Tipografiei, Brașov Str.
Lungă Nr. 1. (Curtea Ci-
nematografului „Astra”.

CRONICA RAZBOIULUI

Radio Moldova și „radio moldovenesc“

În mod firesc, desrobirea națională efectuată pe meleagurile basarabene și transnistriene, trebuia să aducă și o desrobire spirituală. Munca grea, niciodată obositoare, pe ogorul sufletesc, a început cu ridicarea din țărână a sfintelor Cruci doborâte de pe turlele bisericilor și cu rememorarea cuvântului Domnului în sufletele care au stat zeci de ani departe de binecuvântarea altarului. Urmează acum, conform cu tendințele moderniste ale vremurilor noastre, apropierea fraților pe calea unui contact zilnic, realizat prin radio. Inaugurarea stațiunii de Radio „Moldova“, e simbolică nu numai prin faptul că ne apropie pe frații dela Bug, dar mai ales e simbolică pentru suflul de viață pe care îl aruncă asupra plaiurilor dintre Nistru și Bug. Este elocventă în același timp, pentru frații basarabeni și bucovineni, care vreme de un an au putut să resimtă gustul pâinei străinului.

Mai este încă în mintea noastră a tuturor graiul stălcit și diformat pe care îl auzeam atunci când curiozitatea și dorul pentru frați ne îndemna spre emisiunile lui „radio moldovenesc“. Inima noastră se strângea, când răsbătea pe calea undelor un glas schimonosit, îndrugând o moldovenească împetrișată cu tot felul de cuvinte fabricate ad hoc. Sufletul nostru ne spunea, că dacă rusul îi forțază pe frați să deprindă acest graiu hibrid, rea trebuie să fie soarta lor și în alte privințe.

Primirea făcută soldaților români desrobitori vorbește îndeajuns despre temeinicia credinței noastre de atunci, iar setea după slova românească pe care au arătat-o transnistrienii la întemeierea școlilor pentru adulți ne desvăluie și dorința lor de a vorbi de-o-potrivă cu toți Români.

Între Radio Moldova și „radio moldovenesc“ s'a săpat de azi înainte o prăpastie largă și adâncă ce nu mai poate fie trecută. Poporul moldovean al Basarabiei, Bucovinei și Transnistriei, unit cu Moldova cea mare, nu-și va mai îmbuiba urechile cu toate „maidanurile“ și donchișotismele regimului doborât. Graiul copiilor moldoveni nu va mai fi schilodit în școli, care pe nedrept se numeau naționale. Din cetatea capitală a Moldovei, din Iașii voevodali, va răzbate graiul cristalin al Românilor de pretutindeni, neîntinat de „soiuzuri“, „cvartaluri“ și „parahoade“. Va răzbate graiul reînvierei, al libertății și al progresului românesc, sintetizând eforturile spre progres ale neamului întreg.

I. P. S. S. Mitropolitul Irineu al Moldovei, rostindu-și cuvântul la inaugurarea stațiunii de radio, a spus următoarele:

„Cuvântul învățăturii Mântuitorului, rostită în fața microfonului, este pentru biserică o ușă deschisă spre inima ascultătorilor. Orice creștere de mijloace și posibilități de difuzare a cuvântului lui Dumnezeu, este privită și prețuită ca un har venit de sus. Înfințarea aci a

postului de radio, este o mare și meritată atențiune. Considerăm deci noi și întreaga biserică românească, drept un far nou aprins și drept un izvor clocotitor pentru sufletul și setea de supremul ideal creștin și național al Românilor, acest nou centru radio-fonic.

D-l prof. Mihai Antonescu, președinte ad-interim al Consiliului de miniștri, a completat ideea adăugând:

„Din tot cugetul meu, urez acestei noi înfăptuiri, dăruită de guvernul Mareșalului Antonescu bătrânei Capitale a Moldovei, ca să însemneze în istoria culturii românești ceea ce Universitatea Mihăileană și tradiția caldă a cenaclurilor ieșene de altădată, au adus culturii naționale.

„Și, ca în jurul acestui nou așezământ de răspândire a graiului și cugetului românesc să se adune Moldovenii de pretutindeni,

Nori negri pe frontul rusesc

Telegramele sosite în ultimele zile ne arată clar, că toate previziunile în legătură cu operațiunile efectuate pe aripa stângă a dezorganizatorilor cuiburi de rezistență rusești se împlinesc matematic. Preluând asupra sa șocul puternic asupra Crimeei, comandamentul german a recurs la bunele servicii ale trupelor amice italiene, pentru a continua operațiunile în Bazinul Donețului. În Crimeea lucrurile s'au desfășurat în modul cel mai normal. Ocupând Simferopol, capitala ținutului, armatele Reichului și cele române urmăresc acum „rezistența sovietică“ către Apus și Răsărit, respectiv către Sevastopol și Kerç. Deci virtualmente Crimeea se află în mâinile Germanilor și Românilor și cu aceasta întregul dispozitiv portuar dela Nord și Vest al Mării Negre, după cum prevedeam în cronică precedentă.

Care va fi soarta flotei sovietice în urma acestor împrejurări, constituie o întrebare doar pentru cercurile care mai speră într-o reînviere a puterii colosului rusesc în Marea Neagră. Pentru aceia însă, care prin jertfa și eroism au realizat imensele cuceriri de teritorii care

erau numite „inexpugnabile“, peripețiile flotei rusești nu mai pot conta decât ca niște capitole neînsemnate în cronică războiului pentru civilizație. Lipsite de baze de aprovizionare, lipsite de șantier pentru reparații și mai ales lipsite de o radă ospitalieră, vasele acestea, câte vor mai fi rămase, vor avea de ales între dezarmarea într'un port neutru sau aliat Cruciatei, sau între nimicirea fără glorie într'o peregrinare fără țintă.

Iată deci încă-odată reeditată tactica distrugerii, pe care Rușii au pus-o în practică dela primul contact cu adversarii. Rezistența subredă din peninsula tătărească a Crimeei, a avut drept scop încă o nimicire, aceea a inegalabilei Riviere rusești. Yalta, Livadia și Alupca, stațiunile balneare gemene pe care odinioară străluciau cele mai ilustre figuri ale Imperiului, vor fi și ele prefăcute în scrum, pe când pe valorile năpraznice de toamnă ale Mării Negre ultimile crucișătoare și vase de linie vor expia prin înfometare bombardamentele Stukas-urilor și lipsa de combustibil.

Grăție ostașului nostru, Radio Moldova va putea face cunoscut în întreaga omenire, temeiurile istorice ale luptei noastre naționale și culturale, precum și dreptul nostru de a ne apăra legea și limba, de jur împrejurul granițelor care cuprind Neamul și poporul românesc.

erau numite „inexpugnabile“, peripețiile flotei rusești nu mai pot conta decât ca niște capitole neînsemnate în cronică războiului pentru civilizație. Lipsite de baze de aprovizionare, lipsite de șantier pentru reparații și mai ales lipsite de o radă ospitalieră, vasele acestea, câte vor mai fi rămase, vor avea de ales între dezarmarea într'un port neutru sau aliat Cruciatei, sau între nimicirea fără glorie într'o peregrinare fără țintă.

Iată deci încă-odată reeditată tactica distrugerii, pe care Rușii au pus-o în practică dela primul contact cu adversarii. Rezistența subredă din peninsula tătărească a Crimeei, a avut drept scop încă o nimicire, aceea a inegalabilei Riviere rusești. Yalta, Livadia și Alupca, stațiunile balneare gemene pe care odinioară străluciau cele mai ilustre figuri ale Imperiului, vor fi și ele prefăcute în scrum, pe când pe valorile năpraznice de toamnă ale Mării Negre ultimile crucișătoare și vase de linie vor expia prin înfometare bombardamentele Stukas-urilor și lipsa de combustibil.

Contact în Caucaz

Concomitent cu strălucitele operațiuni din Bazinul Donețului și Crimeea, se anunță o iminentă luare de contact între trupele germane și cele englezești în Caucaz. Pierzând definitiv orice posibilitate de tulburare a mersului operațiunilor prin încercarea de debarcare sau de ieșire, armata sovietică pare a-și fi pierdut definitiv și capacitatea de a mai acționa în partea de sud a frontului, deoarece noua etapă a luptelor — Caucazul — este preluată de Englezi.

În această privință, comunicatul oficial ne arată cu titlu de fapt interesant, că misiunea pur continentală a grupului de armate comandate de Mareșalul von Runstedt se apropie de sfârșit. Aripa dreaptă a acestei grupe de armate va fi pusă, odată cu ocuparea Rostovului, în fața noiei probleme pe care o ridică regiunea Caucazului. Iarna, mult mai puțin aspră în aceste regiuni decât la Nord, nu va împiedeca o desfășurare normală a operațiunilor viitoare, dar o acțiune în spre Caucaz și mai departe, înspre Golful

Persiei însemnează o primă luare de contact spre răsărit cu trupele imperiale engleze și o gravă amenințare a liniilor interne de legătură ale imperiului britanic.

Frontul germano-italian din Cernaica, stabilizat deocamdată, va fi și el reactualizat în felul acesta. Față de imensele rezultate strategice obținute până acum în sectorul sulic al frontului și față de noile perspective deschise pentru acest sector, operațiile din nordul și din centrul frontului sunt de importanță secundară, închee același comunicat.

Iată deci Albionul privind din nou cu grije spre berbecule germane care se apropie pentru a lovi puternic în bătrânele sale ziduri. Dacă într'adevăr această regiune sudică a frontului începe să dețină întâietatea, și lucrul n'ar fi deloc absurd, ținând seamă de complexitatea decădere a dispozitivului rusesc pe întreaga lui întindere, atunci luptele se vor da pe un teren unde nu mai există nici Dunkerque, nici Creta.

Grâu pentru Rusia

Stalin a adresat un disperat apel către Englezi, pentru a i se trimite grâu, deoarece populația este amenințată de foamete. Dacă astfel stau lucrurile într'o țară care se oferea cu titlu de „grănar al Europei“, aceasta nu se datorește decât stupidelor măsurii ale regimului, care a distrus totul în retragerea sa. Cât de mare va putea fi

ajutorul englez și în această privință, e foarte lesne să deducem, dacă știm că însăși Anglia e furnicată de fiorii griji pentru pâine. E lucru știut și relatat în întreaga presă mondială, că cercurile conducătoare englezești sunt foarte îngrijorate de aspectele pe care le iau problemele în legătură cu aprovizionarea. Se arată că transporturile ali-

de **Mardare Mateescu**

mentare se răresc evident, fie din cauză că vapoarele sunt frecvent scufundate, fie pentru că numărul vapoarelor cu alimente este diminuat în favoarea transporturilor de armament. Oricare ar fi motivul relatat de ziarele englezești, el nu e desigur cel adevărat. Adevărat rămâne faptul, că în Anglia se reduc rațiile de alimente, că pentru iarna aceasta lipsa va fi și mai mare și că deci „rezervele Canadei“ vor găsi o întrebuintare mai utilă Albionului, decât trimiterea lor în Stalinia...

Stalin cere grâu, pentru că în oarba lui disperare nu s'a gândit decât la scopurile regimului, distrugând și ultimele rezerve. Dar în același timp, populația încercuită a Moscovei cere regularea socotelilor și după cum ne arată o relatare a agenției italiene Stefani, revolta poate izbucni acolo din moment în moment. Cu toate represaliile sângeroase și cu toate măsurile ordonate, populația Moscovei se întrebă, pentru ce trebuie să se opună cu armele împotriva solilor păcii și ai prosperității.

Un ultimatum american către Finlanda?

Agențiile de presă au transmis textul unei telegrame, în care se vorbește despre un ultimatum american adresat Finlandei, care este invitată a renunța la lupta pentru libertate, pe care a început-o. Știrea ar putea să fie absolut adevărată, dacă ne orientăm după faptul că la New-York a fost regizată o „întreprindere monstră“ în favoarea Sovietelor și pentru intrarea în războiu. Dar în același timp, logica ne arată că chiar dacă acest ultimatum ar fi real, el nu poate reprezenta intențiunile marilor mase nord-americane, deoarece 111 milioane de cetățeni ai Statelor Unite s'au declarat împotriva războiului și împotriva oricărei intervenții în afacerile europene.

Se întorc eroii...

Brașovul se pregătește pentru primirea eroilor, care au luptat pentru desrobirea pământurilor voevodale și pentru triumful civilizației asupra obscurantismului bolșevic. Aceleași preparative se fac și în Capitală.

În același timp, o altă parte din mândra noastră oștire repurtează succese alături de aliații italieni și cei germani, pe fronturile dela Don și în Crimeea.

Cinstirea celor care zi și noapte au dăscălit noțiunea timpului și al distanței, necunoscând decât fapta de curaj și credința într'o izbândă definitivă este încă o dovadă de virtuțile nepieritoare ale Românului.

Invalizi, mari mutilați, văduve și orfani din trecutul și actualul războiu, vor întâmpina pe ostașii cu fețele bronzate de fumal proiectilelor și praful lungilor drumuri, aruncându-le flori în cale și însoțindu-i cu binecuvântarea lor pioasă. Toată această mulțime română vască va fi mândră să întâmpine diviziile de viteji între viteji și un sentiment de duioșie va pătrunde în suflete, la gândul că aceștia sunt fiii și frații din aceeași tulpină cu dânsii.

Marea mulțime a participanților, care va veni să primească pe vitejii României renăscute, va aclama cu convingere și entuziasm pe acei care n'au desmintit nădejțile unui neam pus la mare încercare și care desigur nu vor desminti încrederea națiunii nici la aprigele încercări de apoi.

Redactor responsabil
ION BOZDOG